KILTUNNEL

Begroting 2024
en
Begrotingswijziging 2023

KILTUNNEL

Begroting 2024
en
Begrotingswijziging 2023

KILTUNNEL

Inhoud

1. Uitgangspunten 4

2. Programmabegroting 7

2.1. Programma 7

2.2. Weerstandsvermogen en financiële positie 9

2.3. Renterisiconorm, liquiditeit en kasgeldlimiet 9

2.4. Overige financiële kengetallen 11

2.5. Onderhoud kapitaalgoederen 12

2.6. Risicoparagraaf 13

3. Financiële begroting 16

3.1. Begrote saldo van baten en lasten 16

3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten 17

3.3. Geprognosticeerde balans 19

3.4. Toelichting op de geprognosticeerde balans 19

3.5. Meerjarenbegroting 20

3.6. Begrotingswijziging 2023 20

3.7. Overzicht taakvelden 21

4. Bijlagen 22

4.1. EMU-saldo 22

4.2. EMU-enquête 22

5. Vaststelling 23

1. Uitgangspunten

Voor u ligt de begroting 2024 en de meerjarenbegroting van het Wegschap Tunnel Dordtse Kil. De begroting is een instrument dat op hoofdlijnen de doelen, intenties en activiteiten van het wegschap voor 2024 aangeeft.
Daarnaast is deze begroting samengesteld op basis van:

- Beleid.
- Effecten van de investeringen.
- Loon- en prijsontwikkelingen.
- Verwachte renteontwikkelingen.
- Verwacht verkeersaanbod.
- Meerjarenperspectief.

Beleid
Het beleid van het wegschap is er op gericht om weggebruikers een veilige doortocht door de tunnel te bieden. Hierbij wordt gestreefd naar een zo gering mogelijke bijdrage van de garanten en naar zo laag mogelijke toltarieven.
Daarnaast zet het Wegschap zich in voor het zo goed als mogelijk onderhouden en in stand houden van haar kapitaalgoederen.

Effecten van de investeringen
Bij het opstellen van de (meerjaren)begroting is rekening gehouden met de investeringen welke voort zijn gekomen uit de renovatie van de afgelopen jaren.
De eerste engineeringskosten voor de renovatie zijn in 2018 aangevangen. In het derde kwartaal van 2020 zijn de bouwactiviteiten aangevangen. Eind 2022 is de renovatie afgerond. Hierdoor worden de kapitaallasten (afschrijvingslasten) voor het eerst in 2023 verantwoord. Op basis van de definitieve cijfers van de investering die nu bekend zijn is de kapitaallast voor 2023 bekend geworden. U ontvangt hierbij eveneens een begrotingswijziging voor 2023 om deze lasten juist te begroten.

De engeneringskosten die aan de renovatiewerkzaamheden worden toegeschreven worden eveneens geactiveerd. Dit zijn kosten voor ingenieursdiensten voorafgaand en tijdens de renovatie zoals ontwerpkosten, kosten voor directievoering en toezicht en bijvoorbeeld onderzoekskosten.

Loon- en prijsontwikkelingen
Voor 2024 en verdere jaren is gerekend met een jaarlijkse loonontwikkeling van 3%. Tevens is rekening gehouden met personele mutaties, waardoor objectkennis en vakkennis geborgd is.
Begin 2023 is het principe akkoord voor de CAO 2023 tussen VNG en de vakbonden getekend. Het principe akkoord is verwerkt in de begrotingswijziging 2023.

Verwachte renteontwikkelingen
In februari 2023 is een aanvullende lening van € 5 mln. afgesloten om aan verplichtingen begin 2023 te voldoen. Deze lening heeft een looptijd van 20 jaar tegen een rente van 3,117%. De rentelast van deze lening is eveneens in de begrotingswijziging 2023 verwerkt.

Verwacht verkeersaanbod
Voor 2024 is uitgegaan van 1% groei ten opzichte van de begroting 2023. Meerjarig is met een groei van 0,5% gerekend. Op basis van ervaringen van afgelopen jaren lijkt dit een behouden raming. Mocht de groei desondanks lager zijn is het effect tot en met 2028 maximaal (een groei van 0%) € 324.000,-. Dit effect kan in de begrote resultaten worden opgevangen.

Exploitatiebijdrage
Gerekend is met een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 50.000,-.

Meerjarenperspectief
Voor het meerjarenperspectief zijn de rente- en afschrijvingslasten meerjarig doorgerekend. De verwachte inkomsten is op basis van de huidige prijsstelling. Met betrekking tot de loonkosten is rekening gehouden met een jaarlijkse stijging van 3% vanaf 2024.

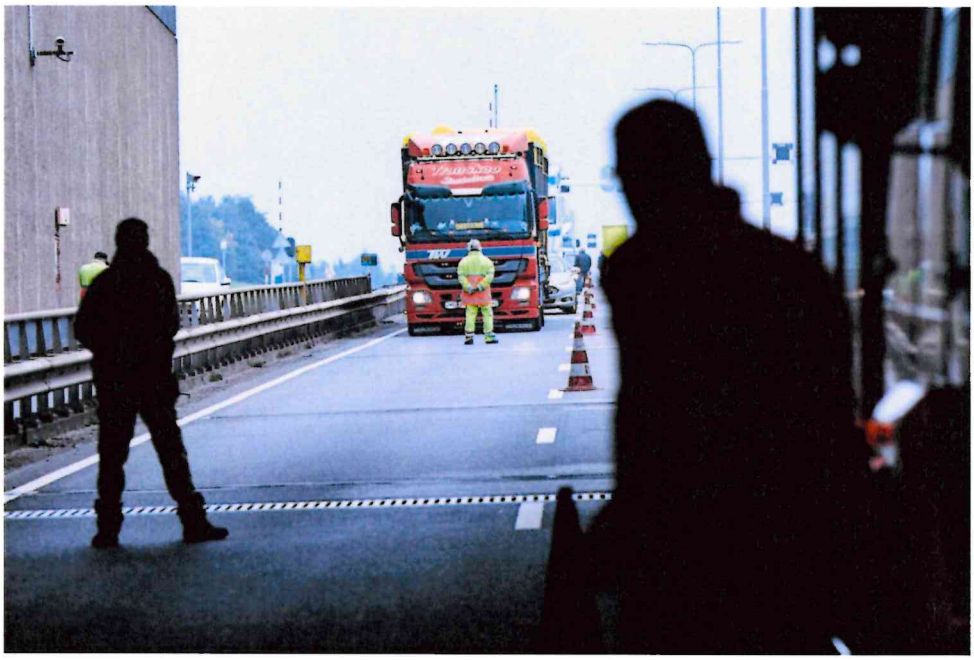
2. Programmabegroting

2.1. Programma

Het Wegschap Tunnel Dordtse Kil voert het beheer en de exploitatie van een toltunnel onder de Dordtse Kil tussen Dordrecht en de gemeente Hoeksche Waard, inclusief de daarbij behorende wegen, gebouwen en het tolplein. Tot haar taak behoort tevens het heffen van tolgelden tegen zodanige tarieven dat een rendabele exploitatie is gewaarborgd. Hierbij dient de veiligheid, zoals ook voorgeschreven in wet- en regelgeving, van de weggebruikers en de medewerkers altijd te zijn geborgd. Dit programma wordt toegeschreven aan één taakveld, namelijk "Verkeer & Vervoer".

Veiligheid

Om de veiligheid te borgen dienen de wegen en de tunnel goed onderhouden en aangepast te worden aan de vigerende regelgeving. Het wegschap stelt zich ten doel deze ontwikkelingen op de voet te volgen en in een zo vroeg mogelijk stadium ook actief betrokken te worden bij de relevante ontwikkelingen. Met betrekking tot de tunnel wordt voldaan aan de Warvw[1] en onder meer de bouwregelgeving. Hierop is ook de openstellingvergunning, verleend door het bevoegd gezag i.c. Burgemeester en Wethouders van de gemeente Dordrecht, gebaseerd.

1 Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels

Terrorismebestrijding en cybercriminaliteit
In het kader van terrorismebestrijding heeft het Ministerie van Veiligheid en Justitie de Kiltunnel aangewezen als een van de vitale objecten. De tunnel is dan ook aangesloten op het 'Alerteringssysteem terrorismebestrijding'. In samenwerking met de politie heeft de Kiltunnel een matrix opgesteld met maatregelen die genomen worden bij dreigende terroristische activiteiten. Deze maatregelenmatrix wordt jaarlijks in overleg met de politiedienst geactualiseerd.
Ten aanzien van het voorkomen van cybercriminaliteit heeft de Kiltunnel organisatorische, hardware- en softwarematige maatregelen genomen.

Beschikbaarheid
Voor het ontsluiten van met name het oostelijk deel van de Hoeksche Waard is men voornamelijk aangewezen op de Kiltunnel. Het is daarom van belang dat de tunnel voor het wegverkeer een hoge beschikbaarheid heeft. Dit betekent dat weggebruikers, uitgezonderd bij ongevallen of oefeningen, altijd van de tunnel gebruik kunnen maken. Daarbij heeft een hoge beschikbaarheid natuurlijk ook direct invloed op de tolopbrengsten.
De Kiltunnel is ook opengesteld voor categorie C-stoffen, zodat licht ontvlambare vloeistoffen, zoals benzine, door de tunnel getransporteerd mogen worden. Omdat de Heinenoordtunnel tot na de renovatie van de Heinenoordtunnel gesloten is voor deze transporten, is de beschikbaarheid van de Kiltunnel voor deze sector extra belangrijk.

Onderhoud
De renovatie is eind 2022 opgeleverd met daarbij een garantieverplichting en een onderhoudsverplichting voor de daarop volgende jaren. Het jaarlijks terugkerend onderhoud is daarom beperkt tot het onderhouden van die assets die niet tot de renovatieverplichting behoren.

Programmabaten en -lasten
Gestreefd wordt om de toltarieven onveranderd te houden en niet te indexeren. De huidige tarieven zijn sinds 2011 ongewijzigd. Pas wanneer daartoe noodzaak is zullen de tarieven, na bestuursbesluit, worden verhoogd.
De baten en lasten behorende bij het hiervoor omschreven programma zijn in nevenstaand overzicht weergegeven.

Overzicht programma en overige baten en lasten

Omschrijving	Baten	Lasten
Totaal programmabaten	8.098	
Bijdrage garanten	50	
Totaal programmalasten		4.788
Bestuurskosten		26
Overhead		1.074
Treasury		514
Onvoorzien		0
VPB		0
Totalen	**8.148**	**6.401**
Gerealiseerd resultaat	**1.747**	

(Bedragen x € 1.000,-)

2.2. Weerstandsvermogen en financiële positie

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin het Wegschap in staat is om financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het programma in gevaar wordt gebracht. In de risicoparagraaf zijn de risico's benoemd en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Het aanhouden van weerstandsvermogen is bedoeld voor het opvangen van de risico's in de bedrijfsvoering. Er is een drietal exploitatierisico's te onderscheiden. In de eerste plaats is dit het volume aan verkeer. Een lager volume betekent direct lagere baten uit tol. Daarnaast risico's met betrekking tot de rentekosten en de onderhoudskosten. Immers, hogere rentelasten en/of onderhoudskosten leiden tot hogere exploitatiekosten.
Deze risico's worden afgedekt met de algemene reserve (het eigen vermogen) en/of het positieve resultaat van baten en lasten.
Het eigen vermogen -bestaande uit een algemene reserve, en een bestemmingsreserve calamiteiten, vermeerderd met het exploitatieresultaat van 2022- heeft ultimo 2022 een saldo van € 15,8 mln. Vermeerderd met het verwachte exploitatieresultaat van 2023 is de omvang van het eigenvermogen gegroeid naar € 16,9 mln.

In navolgende tabel wordt de beschikbare financiële weerstandscapaciteit gerelateerd aan de benodigde weerstandscapaciteit zoals die is berekend. Het doel voor het weerstandsvermogen is een ratio >1 (voldoende) als waardering. In de kolom "Begroting 2024" is het werkelijke exploitatieresultaat van 2022 en het begrote resultaat van 2023 verwerkt.

Weerstandsvermogen	2023	Begroting 2024
Beschikbare weerstandscapaciteit		
Algemene reserve	€ 2.644	€ 1.854
Bestemmingsreserve renovatie	€ 8.486	€ 13.122
Storting uit exploitatieresultaat 2022	€ 4.636	
Begroot resultaat 2023		€ 1.874
Beschikbare weerstandscapaciteit	**€ 15.766**	**€ 16.850**
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 1.616	
Weerstandsvermogen	**9,75**	

Bedragen x € 1.000,-

Ratio weerstand	Waardering
> 2	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

2.3. Renterisiconorm, liquiditeit en kasgeldlimiet

Twee elementen uit de 'Wet Financiering decentrale overheden' (FIDO) zijn de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Beiden worden periodiek getoetst aan de norm en verwerkt in interne rapportages. Op grond van de huidige vooruitzichten is het financieringsrisico van het Wegschap tot 2027 zeer gering. In 2027 en verder zullen diverse herfianncieringen noodzakelijk zijn dan is er een risico op hogere rentes deze zijn naar alle waarschijnlijkheid in het exploitatiesaldo op te vangen.

Renterisiconorm

Het renterisico op de vaste schuld wordt berekend door te bepalen welk deel van de langlopende leningen in enig jaar moet worden geherfinancierd. Wettelijk is vastgesteld dat 20% van het begrotingstotaal van de vaste schuld onderhevig mag zijn aan renteherziening en herfinanciering. Door middel van deze norm wordt een kader gesteld waarmee een zodanige opbouw van de langlopende leningen wordt bereikt, dat het renterisico in voldoende mate wordt beperkt.
Overigens blijkt uit het meer jaren perspectief geen noodzaak tot herfinanciering zien.
Echter, vanaf de introductie van de renterisiconorm hanteert het Wegschap 20% van de leningportefeuille als norm. Gezien het kapitaalintensieve karakter van het Wegschap en de relatief lage omvang van de exploitatiebegroting in relatie tot de investeringen in de tunnel en daarmee samenhangende leningportefeuille, doet deze interpretatie van de norm het meest recht aan de bedoeling van de renterisiconorm (inzicht in mogelijke renterisico's bij herfinanciering of renteherziening). Deze interpretatie benadert ook de omvang van de norm bij gemeenten het meest.
Overigens heeft in de praktijk de renterisiconorm voor het Wegschap geen betekenis omdat er geen sprake is van herfinancieringen en renteaanpassingen.

Renterisiconorm

	Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g	-	-	-
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g	-	-	-
2	Renteherziening op vaste schuld	-	-	-
3a	Nieuw aangetrokken vaste schuld	18.500	5.000	-
3b	Nieuw uitgezette lange leningen	-	-	-
4	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld	18.500	5.000	-
5	Betaalde aflossingen	5.728	5.450	4.700
6	Herfinanciering	5.728	5.000	-
7	Renterisico op vaste schuld	5.728	5.000	-
8	Stand van de vaste schuld	44.250	43.800	39.100
9	Vastgesteld percentage	20%	20%	20%
10	Renterisiconorm	8.850	8.760	7.820
11a	Ruimte onder de renterisiconorm	3.122	3.760	7.820
11b	Overschrijding renterisiconorm			

Bedragen x € 1.000,-

Liquiditeit

De rentebetalingen en aflossingen zijn regelmatig over het jaar gespreid. Omdat ook de hoogte van de maandelijkse inkomsten uit de passages goed voorspelbaar is, zijn er voor de lopende exploitatie geen liquiditeitsproblemen. Indien de feitelijke ontwikkelingen niet conform deze prognose verlopen, zal op basis van de periodiek geactualiseerde liquiditeitsbegroting en met inachtneming van het 'Financieringsstatuut', de liquiditeitsbehoefte worden ingevuld. Ook in het meerjarenperspectief zijn na het aantrekken van de benodigde financiële middelen voor de renovatiekosten geen liquiditeitsproblemen te verwachten.

Kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is een instrument ter beperking van het renterisico op de korte schuld. Deze limiet stelt dat de gemiddelde netto-vlottende schuld in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan het wettelijk bepaald percentage van 8,2% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal voor 2024 bedraagt € 5,3 mln. De kasgeldlimiet komt daarmee op € 434.700. Dit bedrag wordt maandelijks getoetst aan de werkelijke omvang van het kasgeld.

2.4. Overige financiële kengetallen

De navolgende kengetallen worden onderkend:
1a Netto schuldquote.
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen.
2 Solvabiliteitsratio.
3 Grondexploitatie.
4 Structurele exploitatieruimte.
5 Belastingcapaciteit.

1a Netto schuldquote
De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Ultimo 2024 bedraagt deze schuldquote 481%. Deze hoge quote is het gevolg van de omvang van de leningportefeuille die benodigd is voor de financiering van de renovatie. Deze quote zal naar verwachting in de hierop volgende jaren afnemen. Opgemerkt wordt dat de eigen middelen, i.c. de tolopbrengsten, voldoende zijn om aan de aflossings- en renteverplichtingen te voldoen.

1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Het Wegschap heeft geen middelen doorgeleend aan private of publiekrechtelijke organisaties. Derhalve is de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekkingen gelijk aan de netto schuldquote.

2 Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate van weerbaarheid van het Wegschap. Hierbij wordt opgemerkt dat de inkomstenstroom voldoende is om aan de rente- en aflossingsverplichtingen te voldoen alsmede om de algemene reserve te laten groeien.

3 Grondexploitatie
Dit kengetal is niet van toepassing. Het Wegschap heeft geen grond aangekocht voor (toekomstige) projecten.

4 Structurele exploitatieruimte
Bij dit kengetal worden de structurele baten en lasten vergeleken met de totale baten. De baten bij het Wegschap worden, op de bijdragen van de garanten en enige neveninkomsten na, rechtstreeks bepaald door het volume aan verkeer.

5 Belastingcapaciteit
Dit kengetal is niet van toepassing. Het wegschap heeft geen inkomsten uit belastingen.

Financiële kengetallen				
Kengetal	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Netto schuldquote	538%	535%	481%	375%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	538%	535%	481%	375%
Solvabiliteitsratio	24,35%	27,82%	32,08%	36,51%
Structurele exploitatieruimte	-12,91%	-1,00%	-0,99%	-0,99%
Netto schuldquote (en gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)				
Passiva				
Totaal van de vaste schulden (ultimo jaar)	44.250	44.200	39.500	30.850
Totaal van de netto-vlottende schulden (ultimo jaar)	2.642	15	15	15
Totaal van de overlopende passiva (ultimo jaar)	1.964	1.782	1.709	1.837
Totaal	**48.856**	**45.997**	**41.224**	**32.702**
Activa				
Financiële vaste activa				
Totaal van uitzettingen rentetypische looptijd <1 jr	2.602	500	500	500
Totaal van alle liquide middelen	262	1.529	1.224	1.241
Totaal van de overlopende activa	338	500	300	216
Totaal voor Netto schuldquote	**3.202**	**2.529**	**2.024**	**1.957**
Totaal voor Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	**3.202**	**2.529**	**2.024**	**1.957**
Totaal van de baten exclusief de mutaties van reserves	**8.492**	**8.120**	**8.148**	**8.189**
Solvabiliteitsratio				
Totaal eigen vermogen	15.871	17.745	19.492	21.243
Totaal van de passiva	65.170	63.779	60.753	58.182
Structurele Exploitatieruimte				
Totaal lasten exclusief mutaties reserves	3.855	6.246	6.401	6.438
Totaal incidentele lasten **exclusief mutaties reserves**	0	0	0	0
Totaal structurele lasten exclusief mutaties reserves	**3.855**	**6.246**	**6.401**	**6.438**
Totaal baten exclusief mutaties reserves	8.492	8.120	8.148	8.189
Totaal incidentele baten **exclusief mutaties reserves**	417	81	81	81
Totaal structurele baten exclusief mutaties reserves	**8.075**	**8.039**	**8.068**	**8.108**
Totaal stortingen in reserves	5.316	1.874	1.747	1.751
Totaal incidentele stortingen in reserves	0	0	0	0
Totaal structurele stortingen in reserves	**5.316**	**1.874**	**1.747**	**1.751**
Totaal onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0
Totaal incidentele onttrekkingen uit reserves	0	0	0	0
Totaal structurele ontrekkingen uit reserves	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal baten exclusief mutaties reserves	**8.492**	**8.120**	**8.148**	**8.189**

Bedragen x € 1.000,-

2.5. Onderhoud kapitaalgoederen

Het wegschap is eigenaar en beheerder van ca. 4 kilometer wegvak. Gelegen tussen kilometerpaal 26.2 aan de Nieuw Bonaventuurseweg en kilometerpaal 30.1 aan de Kiltunnelweg. Tevens behoren de fietspaden, parallelwegen, het tolplein, de tunnel en de bijbehorende gebouwen tot het areaal van het wegschap.
Met uitzondering van de tunnel met open afritten, het tolplein en de gebouwen is het beheer en onderhoud aan de wegen, bermen, watergangen etc. sinds 1985 uitbesteed aan de provincie. De provincie voert hieraan dagelijks en meerjarig onderhoud.

De onderhoudsprogramma's van het wegschap zijn gericht op de tunnel, het tolplein, de gemalen en de gebouwen. De programma's voor het jaarlijks terugkerend onderhoud en het meerjarig onderhoud voor de periode na 2023 worden gepland in een nog op te stellen onderhouds- en instandhoudingsplan. Deze plannen zullen na oplevering van de renovatie worden samengesteld. Hierin worden werkzaamheden gepland met het doel functieverlies van installaties te voorkomen en de veiligheid van de weggebruiker te garanderen. Met het volgen van dit plan wordt geborgd dat de staat van onderhoud aan gebouwen en installaties voldoende is en functieverlies wordt voorkomen.
In het kader van tunnelveiligheid is daarnaast een veiligheidsbeheerplan opgesteld.
Sinds 2004 is de 'Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels' (Warvw) van kracht. De Kiltunnel valt onder de regels van deze wet, waarin is geregeld dat de tunnelbeheerder de veiligheid van de weggebruiker aantoonbaar borgt. Het tunnelveiligheidsplan en het veiligheidsbeheerplan zijn de geëigende instrumenten hiervoor. Het onderhouds- en instandhoudingsplan zijn onderdeel van het veiligheidsbeheerplan.

2.6. Risicoparagraaf

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de risico's die een rol spelen in de bedrijfsvoering van de Kiltunnel en die invloed kunnen hebben op toekomstige financiële resultaten.
Indien de resultaten daar aanleiding toe geven ligt er een aantal beheersmaatregelen voor de hand:

a. het aanspreken van de algemene reserve;
b. het bijstellen van de bijdrage van de garanten;
c. het indexeren van de toltarieven.

Deze maatregelen kunnen in het lopende exploitatiejaar bij bestuursbesluit worden geëffectueerd.

De navolgende risico's kunnen worden onderkend:

- Betalen naar gebruik.
- Verminderde tolopbrengsten.
- Levensduur en schade civiele constructies.
- Zinkvoegen.
- Functieverlies van technische installaties.
- Automatisering.
- Stijgende onderhoudskosten.
- Hogere rentelasten.

Betalen naar gebruik
In het coalitieakkoord is vastgelegd om vanaf 2030 betalen naar gebruik te introduceren. Het is echter tot nog toe onduidelijk hoe de verdere invulling hiervan zal plaatsvinden. Dit betekent dat nog niet bekend is hoe de kosten van de Kiltunnel gedekt moeten gaan worden en of er hiervoor reserves moeten worden opgebouwd.

Verminderde tolopbrengsten
Naast het wel of niet beschikbaar zijn van de tunnel voor het wegverkeer zijn de tolopbrengsten afhankelijk van omstandigheden die niet door het Wegschap beïnvloedbaar zijn. Hierbij kan gedacht worden aan een pandemie, (regionale) economische omstandigheden etc.
Het risico op deze financiële tegenvallers die hieruit volgen is vooraf lastig in geld te kwantificeren.
In 2021 (Covid-19) zijn de tolopbrengsten € 225.000,- (-3 %) achter gebleven op de begroting. Deze effecten zijn niet meer merkbaar het verkeersvolume zit inmiddels weer op het niveau van

voor Covid-19. Daarnaast lijken de brandstofprijzen ook een dalende lijn ingezet te hebben. Echter het risico op een pandemie danwel een recessie blijft aanwezig.
Bij het opstellen van de begroting 2024 is daarom ook uitgegaan van de raming van tolopbrengsten in 2023 vermeerderd met 1%. In de risicotabel is uitgegaan van nog een tegenvaller met een impact van 10%.

Levensduur en schade civiele constructies
Tunnels worden in Nederland normaal gesproken gebouwd voor een exploitatieperiode van 100 jaar. Echter, door het uitvoeren van onderhoud en tijdige renovaties is de levensduur niet tijdgebonden. De Kiltunnel is inmiddels 40 jaar oud en wordt nauwkeurig gemonitord.
Extra aandacht wordt hierbij besteed aan de voegovergangen en de landhoofden.
Voegovergangen zijn immers aan slijtage onderhevig en schade aan de landhoofden kan ontstaan door invloeden van buitenaf. Ontwikkelingen in de omgeving worden daarom nauwgezet gevolgd om de kans op schade te voorkomen.
Tijdens de renovatie zijn alle voegovergangen vervangen. Hierbij is gekozen voor het toepassen van fluistervoegen zodat omwonenden met name in de Hoeksche Waard minder overlast ervaren.

Functieverlies van technische installaties
In het renovatiewerk worden alle technische installaties vernieuwd. Met het uitvoeren van het onderhouds- en instandhoudingsplan wordt de conditie van deze installaties op peil gehouden waardoor functieverlies niet meer als risico wordt beschouwd.

Automatisering
De automatisering bestaat voornamelijk uit:
- Besturing en MMI[2] voor de verkeerstechnische en tunnel technische installaties (VTTI).
- Besturing en MMI voor de tolcentrale.
- Kantoorautomatisering met financieel pakket.

In 2022 is periodiek onderhoud uitgevoerd aan de besturing en de MMI van de verkeerstechnische installaties. Tevens is periodiek onderhoud uitgevoerd aan de tolcentrale en wordt er periodiek onderhoud uitgevoerd aan de soft- en hardware van de kantoorautomatisering. Met deze maatregelen is het risico op ernstig disfunctioneren van deze systemen nauwelijks aanwezig.
Stijgende onderhoudskosten
Met het tijdig en juist uitvoeren van periodiek en incidenteel onderhoud alsmede het tijdig uitvoeren van groot onderhoud worden onderhoudskosten beheersbaar. Onderdeel van de renovatie is om alle technische installaties te vernieuwen. Hierdoor zal de kans op stijgende onderhoudskosten de komende jaren nihil zijn.

Hogere rentelasten
Gezien de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt is dit risico aanwezig voor de herfinanciering die in 2027 zal gaan plaatsvinden.

Wijzigingen in belasten van gebruik van motorvoertuigen
In kabinetsplannen wordt voorgesorteerd op een wijziging van de belasting van motorvoertuigen. Waar nu voornamelijk bezit wordt belast, is er een overgang voor ogen naar het gebruik van een motorvoertuig. Welke gevolgen dit heeft voor de Kiltunnel en de (on)mogelijkheid om na de

2 Mens Machine Interface

Risico's en weerstandsvermogen

Risico	Kans		Impact		Nadere omschrijving	Beheersmaatregel	Maximaal risico	Benodigde capaciteit
Tolopbrengsten	Gem.	25%	Groot	95%	10% van de raming v.d. tolopbrengsten	Niet beïnvloedbaar. E.v.t. aanpassing tarieven. In de begroting is rekening gehouden met impact van corona-maatregelen.	€ 798.939	€ 193.560
Levensduur civiel	Laag	5%	Middel	50%	Deformatie betonconstructies	Onderhoud, monitoring, renovatie	€ 2.100.000	€ 52.500
Voegen	Laag	5%	Groot	95%	Deformatie leidt tot lekkage	Gezamenlijk met RWS en COB onderzoeken en monitoren en eventueel maatregelen bedenken.	€ 10.500.000	€ 498.750
Functieverlies T.I.	Laag	5%	Groot	95%	Kan leiden tot sluiten van de tunnel	Adequaat onderhoud en vervangingsonderhoud. Wordt in 2022 geheel vernieuwd.	€ 100.000	€ 4.750
Automatisering	Laag	5%	Groot	95%	Uitval kan leiden tot verlies van data en functionaliteit	In 2022 geheel vernieuwd, ICT verandert in de huidige wereld snel, daarnaast is Cybercrime/ransomware een risico.	€ 250.000	€ 11.875
Onderhoudskosten	Laag	5%	Klein	5%	5% extra kostenstijging boven de raming	Directe sturing op inkopen. Na 2022 (Renovatie)zijn alle installaties nieuw.	€ 14.420	Nihil
Rentelasten	Groot	100%	Groot	95%	3% hogere rentelast v.d. aan te trekken lening	Benodigde leningen zijn reeds gecontracteerd.	€ 900.000	€ 855.000
						Benodigde weerstandscapaciteit		**€ 1.616.435**

3. Financiële begroting

Uit de financiële begroting is de financiële positie van het wegschap af te leiden. In dit onderdeel wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de balanspositie van de vaste activa en passiva, deze is opgenomen in de geprognosticeerde balans. Op basis van de geprognosticeerde begin- en eindbalans van het begrotingsjaar is het EMU-saldo berekend.

Verder is ook het meerjarig beeld van de reserves, voorzieningen en de investeringen in de financiële begroting opgenomen. Inzicht in de financiële kengetallen wordt gegeven in de paragraaf weerstandsvermogen.

3.1. Begrote saldo van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft een weergave van het begrote saldo van baten en lasten.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Gewijzigde begroting 2023	Begroting 2024
Programma lasten				
Salariskosten eigen personeel	707	787	826	901
Personeel derden	448	304	497	512
Bedrijfsvoering	161	140	166	171
Tolgeldverwerking	60	62	62	64
Controle en advies	22	30	30	31
Vast onderhoud	145	240	320	288
Kapitaallasten	1.093	3.383	3.277	3.335
Totaal programmalasten	**2.636**	**4.946**	**5.178**	**5.302**
Programma baten				
Tolopbrengsten	7.889	7.040	7.889	7.968
Overige tolvergoedingen	192	50	50	50
Bijdrage garanten	50	50	50	50
Rentebaten	12	-	50	-
Overige opbrengsten	348	81	81	81
Totaal programmabaten	**8.492**	**7.222**	**8.120**	**8.148**
Programma lasten	2.636	4.946	5.178	5.302
Programma baten	8.492	7.222	8.120	8.148
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**5.856**	**2.276**	**2.942**	**2.847**
Overhead	1.167	1.009	1.043	1.074
Bestuurskosten	52	25	25	26
Onvoorzien	-	-	-	-
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-
Mutaties reserve	-	-	-	-
Gerealiseerd resultaat	**4.636**	**1.242**	**1.874**	**1.747**
(Bedragen x € 1.000,-)				

3.2. Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting is de lijn uit het verleden voortgezet. Uiteraard zijn de geprognosticeerde inkomsten kritisch beschouwd. Voor de wijzigingsbegroting 2022 is rekening gehouden met de nog aan te trekken leningen dit jaar (2023).
Voor de tolopbrengsten is gerekend met 1% groei t.o.v. de begroting 2023. In het meerjarenmodel na 2024 is gerekend met een groei van 0,5% per jaar.
Ook de berekende kapitaallasten (rente en afschrijving) zorgen voor mutaties in de komende jaren.

Salariskosten eigen personeel
Deze post is samengesteld uit bruto salaris, toelagen en gratificaties, overwerk en het werkgeversdeel pensioenlasten en sociale lasten. Hierbij is zo goed als mogelijk rekening gehouden met loonontwikkelingen. Omdat de huidige technisch medewerker op termijn de dienst verlaat is er tevens rekening gehouden met het tijdig aantrekken van een nieuwe medewerker. In de begroting is gerekend met een jaarlijkse salarisgroei van 3%.

Personeel derden
Op deze post worden de kosten voor inhuur tolbeambten en kantoormedewerkers verantwoord. Hier is lijn met de salariskosten gerekend met een groei van 3%.

Bedrijfsvoering
Dit betreft hoofdzakelijk automatiseringskosten, energie, verzekeringen, schoonmaakkosten en bedrijfswagens. Jaarlijks zijn de prijzen met 3% geïndexeerd.

Tolgeldverwerking
Kosten voor het girale betalingsverkeer alsmede de kosten voor het geldtransport zijn in deze post begrepen. In de begroting is rekening gehouden met toenemende kosten voor betalingsverkeer a.g.v. de groeiende belangstelling om met bankpassen te betalen. Jaarlijks zijn de prijzen met 3% geïndexeerd.

Controle en advies
Het betreft hier kosten voor controle en (technisch) advies. Voorts zijn hier de kosten begroot voor de veiligheidsbeambte en de functionaris gegevensbescherming. Hierbij is rekening gehouden met een indexering van 3%.

Vast onderhoud
Dit betreft de onderhoudskosten voor tunnel, tolplein en gebouwen. De eerste jaren is dit beperkt, mede door het recent afronden van de renovatie waardoor er nog geen grote vaste onderhoudslasten verwacht worden. In de komende jaren verwachten we nog enkele afwikkelkosten als gevolg van de renovatie daarna betreffen deze kosten vooral instandhouding van de Kiltunnel.

Kapitaallasten
De kapitaallasten bestaan uit afschrijvingskosten en rentekosten. Op basis van de bestaande activastaat en de geldende afschrijvingstermijnen is de afschrijving berekend.
In 2023, na oplevering van de renovatiewerkzaamheden in 2022, zullen de kapitaallasten (afschrijvingslasten) toenemen.

Tolopbrengsten
Bij het opmaken van de begroting 2024 is uitgegaan van de raming van 2023 vermeerderd met 1%, voor de verdere jaren is eveneens gerekend met een groei in verkeersaanbod van 1%.

Overige tolvergoedingen
Hier wordt de vergoeding van Rijkswaterstaat verantwoord voor het openstellen van de Kiltunnel.

Bijdrage garanten
Vanaf 2021 is de jaarlijkse exploitatiebijdrage teruggebracht naar € 50.000,-. Deze bijdrage is als volgt over de deelnemers verdeeld.

Exploitatiebijdrage	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Totale exploitatiebijdrage	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**	**50**
Provincie Zuid-Holland	25	25	25	25	25	25	25
Gemeente Dordrecht	21	21	21	21	21	21	21
Gemeente Hoeksche Waard	4	4	4	4	4	4	4
(Bedragen x € 1.000,-)							

Overhead
Het wegschap heeft slechts één programma namelijk het exploiteren van de tunnel, tolplein en wegen c.a.. Kosten die niet direct aan het primaire proces toegewezen kunnen worden, zoals managementkosten en onderhoudskosten kantoor, worden beschouwd als overheadkosten. Tenzij automatiseringskosten toegeschreven kunnen worden aan het primaire proces worden deze kosten eveneens beschouwd als overheadkosten.

3.3. Geprognosticeerde balans

Bij de waardering van de balansposten in de jaarrekening en begroting wordt zoals gebruikelijk het toerekeningsbeginsel in acht genomen. Dit beginsel kent drie componenten namelijk het voorzichtigheids-, het realisatie- en het matchingprincipe. Dit betekent dat verliezen worden genomen wanneer ze voorzienbaar zijn, dat winsten worden opgenomen als deze op balansdatum zijn verwezenlijkt en dat kosten en opbrengsten die met elkaar gerelateerd zijn in dezelfde periode worden verantwoord.

Geprognostiseerde balans	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	Ultimo 2028
Activa							
Vaste Activa							
Immateriële vaste activa	3.161	2.725	2.289	1.853	1.417	981	544
Matriëlele vaste activa	58.807	58.525	56.440	54.372	52.274	50.145	47.982
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	-	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa: Leningen	-	-	-	-	-	-	-
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	-	-	-	-	-	-	-
Totaal Vaste Activa	**61.968**	**61.250**	**58.729**	**56.224**	**53.691**	**51.125**	**48.526**
Vlottende Activa							
Uitzettingen <1 jaar	2.602	500	500	500	500	500	500
Liquide middelen	262	1.529	1.224	1.241	1.375	77	-2.638
Overlopende activa	338	500	300	216	175	150	100
Totaal Vlottende Activa	**3.202**	**2.529**	**2.024**	**1.957**	**2.050**	**727**	**-2.038**
Totaal Activa	**65.170**	**63.779**	**60.753**	**58.182**	**55.741**	**51.853**	**46.489**
Passiva							
Vaste Passiva							
Eigen vermogen	15.871	17.745	19.492	21.243	22.954	24.625	26.257
Voorzieningen	41	37	37	37	37	37	37
Vaste schuld	44.652	44.200	39.500	35.050	30.850	25.250	18.250
Totaal Vaste Passiva	**60.564**	**61.982**	**59.029**	**56.330**	**53.841**	**49.912**	**44.544**
Vlottende passiva							
Vlottende schuld	2.642	15	15	15	15	15	15
Overlopende passiva	1.964	1.782	1.709	1.837	1.885	1.926	1.930
Totaal Vlottende Passiva	**4.606**	**1.797**	**1.724**	**1.852**	**1.900**	**1.941**	**1.945**
Totaal Passiva	**65.170**	**63.779**	**60.753**	**58.182**	**55.741**	**51.853**	**46.489**

(Bedragen x € 1.000,-)

3.4. Toelichting op de geprognosticeerde balans

Eigen vermogen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de ontwikkeling van de reserve tot ultimo 2025.

Reserve	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Algemene reserve	€ 2.644	€ 7.280	€ 9.154	€ 10.901
Bestemmingsreserve Calimiteitein en onvoorzien onderhoud	€ 8.486	€ 8.486	€ 8.486	€ 8.486
Exploitatieresultaat voorgaande jaar	€ 4.636	€ 1.874	€ 1.747	€ 1.751
Totaal aan reserve einde jaar	**€ 15.767**	**€ 17.641**	**€ 19.387**	**€ 21.138**

(Bedragen x € 1.000,-)

3.5. Meerjarenbegroting

Onderstaande tabel geeft de baten en lasten en de resultaten voor de periode tot en met 2028 weer. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting wordt in beginsel uitgegaan van het extrapoleren van het bestaande beleid. De loonkosten zijn berekend op basis van loonontwikkelingen van 3% en een eenmalig stijging in 2023 in lijn met het principe akkoord tussen de vakbonden en de VNG. De kapitaallasten zijn per jaar afzonderlijk doorgerekend en overeenkomstig opgenomen in de meerjarenbegroting.

3.6. Begrotingswijziging 2023

In de begrotingswijziging 2023 is rekening gehouden met de aangetrokken lening begin 2023 en zijn de afschrijvingslasten opnieuw doorgerekend op basis van de werkelijke renovatiekosten. Daarnaast is er een hoger bedrag opgenomen voor personeel van deren enkele jaren bleek dat de kosten hoger waren dan initieel geschat. De verwachting is niet dat deze komende jaren lager worden. Tevens is in de overhead en personeelskosten een eenmalig effect ingerekend als gevolg van de CAO verhoging hiervoor is 5% aangehouden. Tot slot is een post onderhoud ingerekend om de laatste punten van de renovatie af te kunnen wikkelen. Overigens is aan de opbrengsten kant gezien het gestegen verkeersaanbod ook een stijging ingerekend. Door deze hogere opbrengsten kunnen de hogere lasten worden gedekt.

Omschrijving	Rekening 2022	Begroting 2023	Gewijzigde begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Programma lasten								
Salariskosten eigen personeel	707	787	826	901	978	1.008	1.038	1.069
Personeel derden	448	304	497	512	527	543	559	576
Bedrijfsvoering	161	140	166	171	176	182	187	193
Tolgeldverwerking	60	62	62	64	66	68	70	72
Controle en advies	22	30	30	31	32	33	34	35
Vast onderhoud	145	240	320	288	256	264	271	280
Kapitaallasten	1.093	3.383	3.277	3.335	3.270	3.256	3.238	3.217
Totaal programmalasten	**2.636**	**4.946**	**5.178**	**5.302**	**5.305**	**5.351**	**5.397**	**5.440**
Programma baten								
Tolopbrengsten	7.889	7.040	7.889	7.968	8.008	8.048	8.088	8.128
Overige tolvergoedingen	192	50	50	50	50	50	50	50
Bijdrage garanten	50	50	50	50	50	50	50	50
Rentebaten	12	-	50	-	-	-	-	-
Overige opbrengsten	348	81	81	81	81	81	82	82
Totaal programmabaten	**8.492**	**7.222**	**8.120**	**8.148**	**8.189**	**8.229**	**8.270**	**8.310**
Programma lasten	2.636	4.946	5.178	5.302	5.305	5.351	5.397	5.440
Programma baten	8.492	7.222	8.120	8.148	8.189	8.229	8.270	8.310
Gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten	**5.856**	**2.276**	**2.942**	**2.847**	**2.883**	**2.877**	**2.872**	**2.870**
Overhead	1.167	1.009	1.043	1.074	1.106	1.139	1.173	1.209
Bestuurskosten	52	25	25	26	27	27	28	29
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	
Vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	
Mutaties reserve	-	-	-	-	-	-	-	
Gerealiseerd resultaat	**4.636**	**1.242**	**1.874**	**1.747**	**1.751**	**1.711**	**1.671**	**1.632**

(Bedragen x € 1.000,-)

3.7. Overzicht taakvelden

In onderstaand overzicht wordt het taakveld conform de vereisten van het BBV gepresenteerd.

Taakvelden		Rekening 2022		Begroting 2023		Begroting 2024	
		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0.	**Bestuur en ondersteuning**						
0.1	Bestuur	€ 52		25		26	
0.4	Overhead	€ 1.167		1043		1074	
0.5	Treasury	€ 410		557		514	
0.8	Overige baten en lasten		€ 11		€ -		€ -
2.	**Verkeer, vervoer en waterstaat**						
2.1	Verkeer en vervoer	€ 2.226	€ 8.480	4.621	8.120	4.788	8.148
	Totalen	**€ 3.856**	**€ 8.492**	**€ 6.246**	**€ 8.120**	**€ 6.401**	**€ 8.148**
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		**€ 4.636**		**€ 1.874**		**€ 1.747**

(Bedragen x € 1.000,-)

4. Bijlagen

4.1. EMU-saldo

Voor gemeenschappelijke regelingen is het van belang te weten of de individuele referentiewaarden van het EMU-saldo die voor de individuele gemeenschappelijke regeling berekend zijn, meerjarig overschreden worden. Omdat het consequenties heeft als de macronorm overschreden wordt, is het voor individuele overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarden te sturen.

Begrotingsjaar				2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
EMU-saldo				-22.382	2.588	4.268	4.255	4.245	4.236	4.231
Mutaties (1 januari tot 31 december)	Activa	Financiële vaste activa	Kapitaalverstrekkingen en leningen	0	0	0	0	0	0	0
			Uitzettingen	0	0	0	0	0	0	0
		Vlottende activa	Uitzettingen	-3.370	-2.102	0	0	0	0	0
			Liquide middelen	123	1.267	-305	17	134	-1.298	-2.715
			Overlopende activa	304	162	-200	-84	-41	-25	-50
	Passiva	Vaste Passiva	Vaste schuld	13.266	-452	-4.700	-4.450	-4.200	-5.600	-7.000
		Vlottende passiva	Vlottende schuld	2.627	-2.627	0	0	0	0	0
			Overlopende passiva	839	-182	-73	128	48	41	4
Eventuele boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa					0	0	0	0	0	0

(Bedragen x € 1.000,-)

4.2. EMU-enquête

Omschrijving	2023 Volgens begroting 2022	2024 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2025 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2026 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2027 Volgens meerjarenraming in begroting 2022	2028 Volgens meerjarenraming in begroting 2022
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	**1.874**	**1.747**	**1.751**	**1.711**	**1.671**	**1.632**
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-718	-2.521	-2.504	-2.534	-2.565	-2.599
3. Mutatie voorzieningen	-4	0	0	0	0	-37
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0	0	0	0
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**2.589**	**4.268**	**4.255**	**4.244**	**4.236**	**4.194**

(Bedragen x € 1.000,-)

5. Vaststelling

Het Dagelijks Bestuur

Aldus behandeld in de vergadering van Dagelijks Bestuur van vrijdag 24 maart 2023

De secretaris

De heer Ir. M.M.K. Zuurmond

De voorzitter

De heer E.F.A. Zevenbergen

Het Algemeen Bestuur

Aldus behandeld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van vrijdag 7 juli 2023

De secretaris

De heer ir. M.M.K. Zuurmond

De voorzitter

De heer E.F.A. Zevenbergen